

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Gandhi és a misszió.

Az egész világ szeme rajta van ezen a furcsa, csúnya induson, akiből valóban a Nagy Lélek (Mahatma) belső szépsége sugárzik. Rajta van a keresztyénség szeme még különösen is, mert hiszen az, amire ő magában küldetést érez és amiért dicsőségesen harcol, végeredményében a Lélek, a Szellem és az Erkölc felsőbb-ségének az ügye s az a mód pedig, amiként harcol, naponként megújuló bizonyágtétel az evangéliumi igék igazsága mellett: „Ne féljete azoktól, akik a testet ölik meg...“ „Ne álljatok ellene a gonosznak gonosszal...“

Gandhi maga nem keresztyén ember s a keresztyénséggel szemben a rokonszenves, de határozott kritika álláspontján van. Erről a kritikájáról, különösen a missziókat illetőleg, mindeddig különböző hírek voltak forgalomban. Most, amikor a londoni kerekasztal konferencián részt vett, egy angol misszionáriusokból álló társaságban alkalma volt a missziókkal szemben elfoglalt álláspontját egészen részletesen kifejteni. Érdemes megismernünk, mert sokat tanulhatunk belőle.

Elmondotta, hogy gyermekkorától fogva mindmostanig igen jó viszonyban van a keresztyén missziókkal, amelyeknek összejöveletein, istentiszteletein, sőt még imaóráin is sokszor részt vett. Alaptalan ráfogásnak minősítette tehát, mintha ő a misszióknak ellensége volna. Azt azonban szintén kijelentette, hogy elvileg nem barátja semmi olyan törekvésnek, amely az embereket az egyik hitről egy jobbnak vélt másikra akarja téríteni. „Ez — úgymond — korlátozza annak a lehetőségét, hogy az emberiséget szolgálhassuk. Én azt hiszem, hogy a nagy világvallások többé-kevésbé mind igazak és mind Istentől jönnek.“ A vallások isteni igazságát az emberi közvetítés és tolmácsolás eltorzítja; ez minden igazságkereső léleknek el kell ismernie. Ő ezért senkit sem volna hajlandó megtéríteni a maga vallási meggyőződésére, pedig az olyan erős, hogy bármikor kész volna meghalni érte. Ő azt akarja, hogy az életéből lássák meg azt az Istent, akit ő szolgál. Ezt

kivánná a keresztyénség képviselőitől is. — „A vallással úgy vagyunk, mint a rózsával: illatot áraszt magából, amely mágnesként vonz bennünket, úgy, hogy önkéntelenül is feléje tartunk. A vallásos érintkezés hatalma a rózsá illatánál is áthatóbb.“ Az jó és természetes, hogy ha mi egyszer Istennel találkoztunk, ennek a találkozásnak szent titkát közölni akarjuk másokkal is. De tegyük ezt inkább a titokzatos kisugárzás módján, semmint sok beszéddel és mindenáron meggyőzni és legyőzni akarással.

Azt elismeri, hogy a keresztyénségnek India sokat köszön, amint hogy sokat köszön ő maga is. „Ha nem helyezkedtem volna keresztyén befolyás alá, szociális munkámnak egy részét sohasem vittem volna végbe.“ Különösen az Indiában szokásos gyermekházasságok meg a „tisztá“ és „tisztátalan“ társadalmi rétegek közti kegyetlen és esztelen megkülönböztetés ellen nem tudna akkora lendülettel küzdeni, ha nem kapott volna erre elhatározó indítást a keresztyénségből is. De viszont óhajtja, hogy a missziók ne törekedjenek az ő honfitársai *vallásának* megváltoztatására, hanem elégedjenek meg az *életük* megváltoztatásával, főképpen pedig az erre való *személyes példadással*.

Hogyha a mi számunkra Jézus Krisztus nem egyszerűen „nagy Tanító“, hanem megváltó Isten, Úr és Király, akinek, mint minden más, úgy a missziói parancsa is föltétlen engedelmességet kíván: úgy természetesen nem tehetjük magunkévá a Mahatmának ritka tárgyilagossággal kifejezett eltérő álláspontját. Két dolgot azonban nagyon is a szívére kell hogy vegyen belőle minden komoly keresztyén ember, mégpedig nemcsak a külső, hanem a *belső* misszió vonatkozásában is. Az egyik az, hogy a keresztyén misszió célja sohasem lehet pusztán egy másik *vallásra* való térítés, hanem egyúttal egy új *életre* és annak forrásához, Krisztushoz való elvezetés kell, hogy legyen. A másik pedig az, hogy mindenféle missziói munka sikertelenségre van kárhóztatva és *belső* hazugsággal terhelt, ha nem bizonyágtévő és

— ennyiben — példaadó személyiségek hor-
dozzák, akiknek az *életéből*, a jelleméből árad
— szavak nélkül is vonzóan és meggyőzően —
a krisztusi illat.

Gandhi szavaira, személyiségére, tetteire
és áldozatos szenvedéseire gondolva s aztán
keresztyénségünk, főként történelmi egyházaink
mostani állapotát nézve, lehetetlen, hogy ne ez
az ítélletes íge vágódjék szívünkbe: „Sokan
jönnek el majd keletről és nyugatról és együtt
telepszének le Ábrahámmal, Izsákkal és Jákób-
bal a mennyek országában. Viszont az ország
fiai ki fognak vettetni a külső sötétségbe. Ott
lesz jajgatás és fogcsikorgatás.” (Máté 8: 11—12.)

(A „Journal des Missions Evangéliques”
1932 januári száma alapján). **R. I.**

KÖZÉLET

Egyszerű ember levele.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Azért bátorkodok így megszólítani, mert
valamikor úgy olvastam, hogy szeretni tetszik
ezt a megszólítást. És azt is látom a becses lapjá-
ból — amikor nagyritkán olvashatom — hogy
tetszik szeretni az egyszerű embereket is és egy-
szer-másszor az ő gondolataiknak is helyt tetszik
adni a lapban. Alázatosan kérem tehát, hogy
ha arra érdemes, az én felszólalásomat is közölni
szíveskedjék.

Mostanában, sajnos, elég sokszor ráérek a
munkámtól — ami ritkán van — bemenni az
egyik helybeli egyházzás olvasó helyiségébe.
Ott sok egyházi lapban lehet böngészgetni.
Azokban nem mindig, de elég gyakran találok
olyan dolgokat, amiket a magamforma egyszerű
ember is megért. Azt, hogy nem mindig, nem
panaszképpen írom. Mi egyszerű emberek
már hozzá vagyunk szokva, hogy az egyházi
meg a papi dolgok rendesen olyan szépen vannak
megírva vagy mondva, hogy nem igen értjük.
Ez biztosan a mi hibánk, nem az íróké vagy a
mondóké. Talán nem is lenne jó, ha értenénk
mindent, mert akkor többet belebeszelnénk a
dolgokba. Abból pedig baj lenne, azt mondják
az okosok. Én elhiszem nekik és megnyugszom
benne. Baj úgylis van ma elég egyebütt is, meg
szeretett egyházunkban is, minek volna még
szaporítani?

Most sem azért szólok, hogy bajt csináljak.
Inkább csak örömmönnék akarok kifejezést adni.

Sokat olvasok mostanában valami Országos
Református Szeretetszövetségről. Az én szerény
hajlékomat is megtisztelte vagy két hónappal
ezelőtt egy derék fiatalember. Papnövendék
itt helyben, Debrecenben. Elmondta, hogy ő
ebbe a szeretetszövetségbe gyűjt tagokat. Szí-
vesen feliratkoztam, mert úgy gondoltam, hogy
évi egy pengőjének még az ilyen szegény refor-
mátus embernek is kell lenni erre a célra. Sze-

rettem volna a kedves fiatalember még meg
is kínálni valamivel, de nem nagyon volt mivel.
De legalább a feleségem hirtelen összevarrta a
kabátját, amit igen megcsufolt gyűjtés közben
egy mérges juhász kutya valamelyik szomszéd
udvaron. Nem szeretek olyan dolgok iránt ér-
deklődni, amikhez semmi közöm, de úgy láttam
a szegény fiatalember képéről, hogy azon a
portán nem kapott egyebet, csak ezt a kutya-
harapást. Pedig ott már eddig négy disznót
öltek ezen a télen, mink meg már el is felejtet-
tük, hogy milyen íze van a friss disznóságnak.
Megvallom, egy kicsit morgadoztam is magam-
ban emiatt, ámbátor az egy pengőt szívesen fel-
írtam, a felét be is fizettem, a másik felét is
megadom tavasszal, ha az Isten éltet és ad egy
kis munkát.

Hanem hát én igazságszerető ember vagyok
és nem szeretek a felebarátaimról rosszat gon-
dolni, amíg jót is gondolhatok. Nemrég került
kezembe egy pesti protestáns ujság, amelyikben
valami nagyon örvendetes dolgot olvastam.
Azt írják benne, hogy az a derék Bethlen Gábor
Szövetség, amelyik már eddig is nagyon sok
jó dolgot csinált, most a tetejébe még az országos
protestáns jótékonyt is meg akarja szer-
vezni. Hát ez az, aminek én nagyon örülök,
tekintetes Szerkesztő úr. Most már lesz országos
szeretetszövetségünk is, meg országos Bethlen-
jótékonytunk is. Az én jámbor fejemmel nem
tudok mást gondolni, mint azt hogy erre mind a
kettőre borzasztóan nagy szükség van. Nemcsak
azért pedig, mert borzasztóan nagy a szegény-
ség, hanem biztosan azért is, mert annyi Magyar-
országon az adakozó protestáns ember, hogy
egy szövetség vagy egy szervezet nem bírja őket
összefogni, hanem legalábbis kettő kell hozzá.
Hát biztosan a szomszéd portán ennek a másik-
féle protestáns jótékonytunknak jártak az em-
berei. Azért nem adtak ott a kis papnövendék-
nek egyebet kutyaharapásnál, mert a pesti
urakat várták, akiknek aztán biztosan juttattak
nemcsak pénzt, hanem egy kis hurkakolbászt is.

Jó dolog ez, tekintetes Szerkesztő úr!
Okos emberek csinálják mind a kétféle jótékony-
tunkot. Tudják ők azt nagyon jól, hogy némelyik
embernek ez hangzik szebben a fülébe: Ország-
os Református Szeretetszövetség, a másiknak
meg ez: Országos Protestáns Jótékonytunk. Mint
ahogyan az egyik ember a véres hurkát szereti
jobban, a másik meg a májmust. Én ugyan már
nem válogatnék benne, csak még egyszer ehet-
ném akár ilyet, akár olyat, de hát itt azoknak
a véleménye számít, akiknek még ma is mind a
kétfélére telik.

De hogy már mindent megmondjak, amit
gondolok: én megvallom, többet várok a
Bethlen Gábor Szövetség országos protestáns
jótékonytunkától, mint a másiktól. Mert ki
csinálja az Országos Református Szeretetszövet-
séget? A kis papnövendék azt mondta nekem,
hogy egy öreg nagytiszteletű egyetemi tanár úr.
Le is írta, hogy milyenforma ember és rájöttem,

meg ismerem a templomból, ahová éppen olyan buzgóságosan jár, mint én. De már tisztelet becsület ennek az öreg nagytiszteletű úrnak: azt hiszem, ebben a dologban túlságosan nagy fába vágta a fejszét. Hát mit tud ő elérni egymagában, meg azzal a néhány szál kis diákjával, akiket úgyszólván csak addig küldözgethet gyűjteni, amíg valamennyiről le nem húzzák a ruhát a kutyák a debreceni portákon. Meg aztán, Uramfia: csinált-e már valaha valami országos dolgot ez az öreg nagytiszteletű úr? Én nem tudok róla és biztosan más se tud. Ha tudnának róla az okosok, csak tán nem engednék, hogy egymagában küzdjön ezzel a nehéz feladattal. Akkor már mögötte állana az egész ország reformátussága és azt mondanák neki: vezess, mert értesz hozzá, megmutattad, mi megyünk utánad. De nem mondják. Biztosan azért nem mondják, mert az öreg úrban nem látnak elég garanciát, ahogy az okos úriemberek szokták mondani, akiknek pedig a végén mindig igazuk van.

Ellenben ott van a Bethlen Gábor Szövetség. Erre már csak a fekete irigység mondhatja, hogy még semmi országos dolgot nem csinált. Micsoda gyönyörű könyveket adott ez már ki és elárasztotta velük az egész országot. A legszebbik nekem is megvan abból az időből, amikor még ilyenre is tellett. Éppen ezért vettem meg, mert azt mondták, jótékony célra megy az egész. És ez igaz is kell, hogy legyen, mert már többfelől hallottam olyan szegény munkanélküli atyámfiairol, akik esztendőig vagy kettőig abból éltek — nem is olyan rosszul — amit ezzel a könyvvel vigéckedve kerestek. Ha ez se jótékonyosság, hát akkor nem tudom, mit hívnak annak.

Hát én ezért hiszem, hogy mégis csak a Bethlen Gábor Szövetség fogja megszervezni jobban az országos protestáns jótékonyt. Csak azt sajnálom, hogy én nekem arra már nem lesz pénzem. Legföljebb csak úgy lesz, ha eladom azt a gyönyörű képeskönyvet, amit a multkor vettem tőlük. Mit tetszik gondolni tekintetes Szerkesztő Úr, adnának érte valahol legalább egy pengőt?

De ha magam nem is tudnám eladni: szívesen visszaadom a Bethlen Gábor Szövetségnek az országos protestáns jótékonyt céljaira. Vannak ők olyan takaros emberek, hogy pénzt csinálnak belőle másodjára is. Én pedig igen boldog leszek, mert: a régebbi jobb években keresztelő volt nálam és vendégem volt az egyik helybeli papunk, aki igen jó adomákat tud és tőle hallottam, hogy egyszer egy angol ember elképedve látta, amint egy fősvénységéről ismeretes barátja egy egyfontos bankjegyet dobott oda a szörnyűségesen hálálkodó koldusnak a templomajtóban. „Mit csinálsz, az Isten szerelméért?!“ — „Barátom én nagybeteg voltam, ma keltem fel először, és megfogadtam az Istennek, hogy amely napon először a templomba megyek, olyan dolgot fogok cselekedni, ami egy-

szerre lesz kedves Öneki is, a felebarátomnak is, meg önmagamnak is. Hát most ezt csináltam. Istennek tetsző dolgot műveltem, mert adakoztam. Nagy örömet szereztem egy szegény embertársamnak. De magamnak is, mert — megszabadultam egy hamis egyfontostól.“

Milyen jó a magamfajta szegény embernek, hogy legalább még ennyi örömet manapság is szerezhethet magának is, másoknak is. Már csak ezért is pártolásra érdemes a Bethlen Gábor Szövetség országos protestáns jótékonyt.

Melyhez hasonló örömet kíván a tekintetes Szerkesztő úrnak

alázatos szolgája

Jámbor Jeremiás,

ritkán dolgozó kőműves.

*

Változatlanul adjuk ezt a kissé keményen irónikus hangú levelet. Először azért, mert magunk is súlyos hibának tartjuk, hogy ha — mint ebben az esetben is — egy már jól megindult akció mellé a magunk köréből indítanak útnak versenytársat. Másodszor azért, mert valóban ideje már hangot adni az ellen a felháborító visszaélés ellen, ami a magyar közéletben — pontos tudomásunk szerint: református egyházi vonatkozású akció körében is — többször előfordult, hogy a jótékonyt örve alatt összeszedett pénz nagy része az ágensek zsebében marad.

Az árvák remegve várják a Lélek s a lelked megmozdulását.

MEGBESZÉLÉS

Még egy hozzászólás a 7—18 évesek vallásváltoztatása kérdéséhez.

E lap 1931. évi 51. számában „Joggyakorlat módosulás a kiskorúak vallásváltoztatása“ címmel közzétettem a m. kir. belügyminiszternek 206,027—1931. X. szám alatt egy konkrét ügyben hozott véghatározatát, amely elvi tartalmánál fogva dr. Kun Béla és dr. Benedek Zsolt illusztris világi férfaink ismételt hozzászólásait váltotta ki. Ezek után — mintegy a zárszó jogán — a vita anyagához néhány észrevételt kívánok tenni.

Kétségtelenül igaz dr. Kun Bélának az a megállapítása, hogy az egyházpolitikai reformok annak idején nagy örömmel fogadtattak a protestáns közvélemény részéről s nem egészen alaptalan az a hiedelme sem, hogy ma már a reformált egyházak közvéleménye az ellenkező véleményre hajlik. A haladó szellemű egyházpolitikai törvényekkel szemben megértő magatartást tanúsító Vasary Kolos hercegprimásnak annak idején saját egyháza részéről is súlyos támadásokat kellett elszenvednie, mert a katolikus érdekek exponense: a néppárt a fejlődő államéletnek ezt a szükséges lépését a

protestáns, általában a liberális szellem előrenyomulásának tartotta, mely a katolikus egyháznak csak ártalmára lehet. A következő néhány évtized alatt azonban — részben az egyházpolitikai törvények meghozatala idején dult harcoktól animálva — a róm. kath. egyház olyan hatalmas regenerációt ért meg, hogy mikor az új nemzeti éra kezdetén a volt néppárti vezetők az államéletben vezető szerephez jutottak s közülök került ki a miniszterelnök, a házelnök és a kultuszminiszter is, komolyan szóba sem hozták az 1894—95-ös törvények revízióját, aminek az a magyarázata, hogy időközben oly mértékben alkalmazkodtak az ezen törvények által teremtett új helyzethez, hogy annak hátrányait teljesen ellensúlyozni tudták s az abból megszerzhető felekezeti előnyök fel- és kihasználásában a kellő jártasságot megszerzték. Ugyanezen idő alatt többek együttes közrejátszása folytán a kath. és a protestáns egyházak egymásközötti korábbi erőviszonya is lényeges eltolódást szenvedett ez utóbbiak hátrányára.

Íme, ezekben alakul ki a háttere dr. Kun Béla ama megállapításának, hogy: „ha az 1894-i törvény a mi szempontunkból nem előnyös, az ennek szellemét továbbvivő miniszteri rendelet annál kevésbé az” s valóban nekem is az volt mindjárt a legelső impresszióm, hogy ebből az új lehetőségéből elsősorban a másik oldalon fognak hasznot húzni.

De vajjon a szóban lévő miniszteri rendelet valóban megfelel-e az 1894-i törvény szellemének? Dr. Benedek Zsolt ebben a kérdésben dr. Kun Bélával szemben ellentétes álláspontot foglalt el. Pro és kontra bőszesen felsoroltak az érvek.

Véleményem szerint az egyházpolitikai törvények megalkotóiról, így főképpen magáról Szilágyi Dezsőről — kinek mélyes jogászi tudása, előrelátása és közéleti rettenthetetlen hátorsága közismert — fel sem tehető, hogy akár az előrelátás hiánya, akár jogpolitikai okokból (a törvényjavaslat ellenzőinek nyomására) olyan hiányos munkát végeztek volna, ami annak gyámhatósági korrigálását indokolta tenné.

Ezen megfontolás alapján kétségbevonom azt, hogy a fennforgó esetben a „per analogiam legis” szerinti kiterjesztő magyarázatnak helye lenne. A hasonlóság útján kiterjesztő törvényt magyarázat ugyanis csak akkor engedhető meg, ha a törvényhozó nem gondolt azokra az eshetőségekre, melyek a törvény által szabályozott kérdésben gyakorlatilag felmerülhetnek. Sokkal inkább hajlandó vagyok a dr. Benedek Zsolt amaz álláspontjának elfogadására, mely szerint a vonatkozó törvény 3. és 4. §-ában foglalt kivételes rendelkezéseket megszorítóan, nem pedig kiterjesztően kell magyarázni, mert csakugyan feltehető az a kérdés, hogy azon az úton, amelyet a belügyminiszter inaugurál, lesz-e megállás?

Dr. Benedek Zsolt megállapítása szerint a belügyminiszteri véghatározat elhagyta a legális talajt és bizonytalan ingoványra lépett. Hogy ez a megállapítás mennyire alapos, azonnal kitűnik, mihelyt az e téren előfordulható eshetőségekre gondolunk. Vegyük fel mindjárt a legkirívóbb esetet! Az 1868: LIII. tc. vonatkozó rendelkezése szerint a törvény által megállapított feltételek és formások megtartásával mindenkinek szabadságában áll más hitfelekezet kebelébe, illetve más vallásra áttérni. S ez az áttérés 14 nap alatt le is bonyolítható. A törvény egyáltalában nem állít fel korlátot abban a tekintetben, hogy az áttérést, azaz a vallásfelekezethez tartozás megváltoztatását hány ízben lehet megismételni, amiből az következik, hogy ha valakinek éppen kedve tartja x esetben változtathatja meg élete folyamán a vallását. Eszerint tehát a szülők is évenként 24-szer térhetnek át közösen választandó vallásfelekezetbe, mert ha elfogyott a választék, kezdenek előlről az eljárást, teljesen költségmentesen.

De nem szükséges az ilyen extrém esetekre gondolni, amelyek a gyakorlati életben nem fordulnak elő, hiszen normális észjárású ember ezt a komoly kérdést nem fogja komolytalanul kezelni. Ám mégis megtörténhetik, hogy azok a szülők, akik eddigi vallásfelekezetükből kitérve, közösen áttértek egy másik vallásfelekezetbe és a szóban lévő belügyminiszteri véghatározat értelmében gyámhatósági engedéllyel magukkal vitték 7—18 éves gyermekeiket is — nem találván meg lelki békességüket —, visszatérnek előbbi felekezetükbe, vagy felekezeteikbe, esetleg áttérnek egy ismét közösen választandó olyan vallásfelekezetbe, amelynek még nem voltak tagjai s újra a gyámhatósághoz fordulnak s annak engedélyét kívánják kieszközölni ahhoz, hogy 7—18 év közötti gyermekeik őket újonnan választott közös vallásukba ismét követhessék. Ha a belügyminiszteri véghatározat alapján kifejlődő gyámhatósági joggyakorlat önmagához következetes és a miniszteri véghatározat intencióihoz hű akar maradni, melyszerint főszempont a család vallási egységének helyreállítása, ismét meg kell adni a hozzájárulását s így a gyermekek homogen szellemben való vallásos nevelése soha el nem érhető. A gyermek — nevelésének legszentebb lelki kérdéseiben — szülei szeszélyének játéklabdájává válhatik.

Ez az egyetlen kirívó, de előfordulható eshetőség tökéletesen elegendő nekem annak a meggyőződésnek a kiérleléséhez, hogy az 1894. évi XXXII. tc. szelleme nem engedi meg a szóbanforgó kérdésben a kiterjesztő magyarázatot s hogy a törvény céltudatosan rendelkezett akkor, amikor a szülőknek e téren való szabadságát erősen korlátozta, precízen meghatározván a 3. és 4. §-okban azokat a kivételes eseteket, mikor a 7—18 év közötti gyermekek a gyámhatóság beleegyezése mellett szüleik val-

lására térhetnek át, mert a gyermekek zavartalan vallási nevelését mindenek felett álló szempontnak tartotta.

Kétségtelennek látom, hogy a törvényhozás a gyermekek vallásos nevelésére vonatkozó jogszabályok megalkotásánál azoknak családügyi jellegét nem tartotta egyedülálló szempontnak s a szülőknek azt a természetes jogát, hogy gyermekeik vallásos neveléséről saját tetszésük szerint gondoskodjanak, szántszándékkal korlátozta, ami által azt juttatta kifejezésre, hogy ezek a jogszabályok, amennyiben általában polgári jogviszonyra vonatkoznak, nem csupán magánjogi, de közjogi természetűek is.

Végül azt kívánom megállapítani, hogy akár letért a legális útról a szóbanlévő belügyminiszteri véghatározat, akár nem, tény az, hogy a 7—18 évesek vallásváltoztatására nézve új lehetőségeket nyitott meg, amelyeket egyházunk örüllőinek, lelkipásztorainak figyelembe kell venni és nyilván kell tartani, hogy adott esetben egyházunk érdekében járhassanak el. A tárgyalt konkrét esetben a belügyminiszter hozzájárult ahhoz, hogy a református vallásról a róm. kath. vallásra áttért szülők 7—18 év közötti gyermekeiket a gyámhatóság beleegyezésével közösen választott új vallásukba magukkal vihessék. De természetesen olyan esetek is felmerülhetnek, amikor a megnyílt új lehetőséget egyházunk érdekében használhatjuk fel. Így már is tudomásomra jutott, hogy az egyik biharvármegyei községben egy izraelita vallású intelligens házaspár, melynek már azelőtt is meg volt a hajlandósága, hogy református egyházunkba áttérjen s az áttérés megvalósításától csupán az tartotta vissza, hogy a szóban lévő korú gyermekeit nem hozhatta volna magával egyházunkba, mert azoknak az eddigi alapon 18 éves életkorukig az izraelita hitfelekezében kellett volna megmaradniok, most már — értesülve az újonnan megnyílt lehetőségről — egyházunkba át fog térni s a szülők gyámhatósági engedéllyel magukkal fogják hozni 7—18 év közötti gyermekeiket is.

Berettyóújfalu.

Dr. Hajdú Gyula,
lelkész.

*

Miután a magam véleményét már untig elmondtam, itt csak egyetlen megjegyzést kell tennem.

Nagy baj volna, ha a köztudat úgy alakulna, mint H. Gy. írja, hogy az egyvallásúvá lett szülők a 7—18 éves gyermekeiket „magukkal vihetik“ az új, közös vallásukba. Ez csak a *gyermek saját elhatározásával* történhetik. — A gyermeknek épúgy magának kell áttérni, mint a felnőttnek. Csak gyámhatósági jóváhagyás kell hozzá.

K. B.

Aki ma legtöbb munkát tud adni, az a legjobb hazafi. A Szeretetszövetség maga a munkáalkalmak létrehozója.

HÍRADÁS

Hódmezővásárhelyi református napok

Hódmezővásárhelyen, február 5—7. napjain a lelkiépülésnek sok alkalmát szerezte a gondos pásztorkodás. Az első két napon, pénteken és szombaton, részint az ifjúság, részint a nagy közönség számára tartottak konferenciákat, melyeknek előadói helybeli lelkészek és tanárokon kívül: Dobay Sándorné, a Leánykálvineum igazgatója, dr. Illyés Endre szegedi vallásoktató lelkész és dr. Soós Béla debreceni tanítónőképzőintézeti tanár voltak.

Vasárnap délelőtti istenisztelet után, melyet az ótemplomban Harsányi Pál esperes, az újtemplomban pedig Soós Béla végzett, fél 11 órai kezdettel presbiteri konferencia volt a városháza dísztermében. A hatalmas szalát teljesen megtöltötte a közönség, túlnyomóan férfiak, köztük száznál több gazdálkodó. Aránylag az úgynevezett intelligens elem volt legkevésbé képviselve, de ott volt minden lelkész, mindkét középiskola tanárai, a tanítók, néhány ügyvéd és orvos is.

A konferenciát Papp Imre lelkipásztor nyitotta meg bibliavetésével és szép imádsággal. Majd dr. Szentpéteri Kun Béla debreceni egyetemi tanár tartott előadást a zsinat-presbiteri egyházalkotmány igaz mivoltáról s a presbiterek feladatairól. Ötnegyed óráig tartó s állandó feszült figyelemmel hallgatott beszédében sok, ma különösen aktuális kérdést érintett, de minden aktualitásnak felette állt beszédének utolsó szakasza, melyben a valódi református ember hitének mélységéről és Jézus Krisztus királyságának szolgálatáról szólt. Előadása bizonyára maradandó emléket hagyott Hódmezővásárhelyen. Az előadást Harsányi Pál esperes köszönte meg, tőle megszokott lendületes szavakkal.

Délben együtt ebédelték az egyházközség belhivatalnokai: lelkészek, tanárok, tanítók, közkívánatra — nem pohárköszöntőt, mert szeszital nem volt az asztalon —, hanem buzdító szavakat intéztek az együttlevőkhöz: Papp Imre lelkipásztor, Harsányi Pál esperes, Soós Béla és dr. Kun Béla.

Este a református Nőegylet tartott a „Fekete Sas“-szálló dísztermében, nagy és díszes közönség jelenlétében, hangversenyt, melynek kiemelkedő számai dr. Imre Sándor szegedi egyetemi tanárnak a jótékonyág szükségességéről szóló előadása, Reményik Sándor (Végyvári) költeményei, Böszörményi Jenő novellája voltak. Böszörményi, aki beteg, nem lehetett jelen s munkáját Márton Árpád lelkipásztor olvasta fel. Őt is, a jelenlevő szerzőket is, melegen ünnepelte a közönség. Nagyon ügyes műkedvelő előadás is volt, Herczeg Ferenc: Árva László királyának két jelenete és igen szép karénekek. A hangversenyt Harsányi Pál esperes zárta be emelkedett szellemű beszéddel.

IRODALOM

Dr. Victor János : Ő és mi. Előadások, beszédek, prédikációk. Budapest, 1932. A Református Figyelő főbizománya. 8-rét, 182 lap. — „1929 elején a szokásos újévi elhatározások módjára föl tettem magamban, hogy egyideig ellenőrizni fogom: hová forgácsolódik el az a munkaerő, amelyet manapság a magamfajta theologiai tanár életében a gyakorlati hitélet igényei elvonnak a katedrójától. (Akkor még nem járult hozzá tanári munkámhoz az azóta mellékesen elvállalt gyülekezeti szolgálat.) Elharároztam tehát, hogy egyideig írásban is megrögzitem a különböző fölkerésekre és meghívásokra itt-ott előszóval végzett szolgálatokat. Egy félévig — nagyjában — sikerült is megtartanom ezt az elhatározást. Így íródott meg ez a könyv. Az itt közölt huszonkét beszéden kívül még tizen négy beszéd, amelyet azalatt a félév alatt tartottam, vagy megíratlan maradt, vagy pedig kiselejtezés folytán nem lát napvilágot ebben a könyvben.“ A könyvnek a történetét így mondja el a szerző az előszóban „nem szokás, hanem némi magyarázat kedvéért.“ Az ismer tető pedig legelső feladatának érzi azt kijelen teni, hogy az az „elforgácsolódás“, amelynek említése talán-talán egy kis fájdalmas és panaszos mellézköngével jelenik meg a fenti szavak ban, csak látszólagos és valójában nem áll fenn. Victor János akár tanári katedrán ül, akár nem — hiszen egy vagy több kiválólag gyakor lati munkakörből csak néhány éve került oda s most újra fölcseréli azt az egyik budapesti egyházközség lelkészi katedrójával —, szelle mi lényéből és speciális charismáiból kifolyólag mindig a lehető legnemesebb és legszükségesebb tanári munkát végezte, végzi és fogja végezni: a kálvini „doctor“-ét, az igemagyarázat szent szolgálatának a fogalmi, világnézeti síkban való teljesítését. Aki gondolkozva elmélyed a kötet darabjaiba s aztán a részleteken túl igyekszik magának összeállítani az egészből kiemelkedő szelle mi képet is — úgy a szerzőnek, valamint tanításának és világnézetének egységes szelle mi képét —, annak el kell ismernie, hogy egy fél esztendő alatt huszonkét, illetőleg harmichat ilyen igehirdetői, előadói és irodalmi megnyilat kozás a szorosán vett tanári feladatok teljesí tése mellett van legalábbis akkora tanári és tudományos munkateljesítmény, mint egy ugyanannyi idő alatt végzett tudományos ku tatás vagy megírt opus doctum. Mert ezekben a beszédekben mély, komoly és sokoldalú tudaomány van. Aki akár a bibliai tudományokhoz, akár a filozófiához és a pedagógiához, akár a vallás- és egyháztörténelemhez vagy a lélektan hoz és a társadalomtudományhoz sajdít vala mit, az lapról-lapra megújuló és növekedő tisz tettel fogja észrevenni, hogy egy-egy rövid beszéd mögött is mekkora olvasottság, milyen kemény és milyen finom tudományos elme-

munka áll. Ez persze — szerencsére — nem azt jelenti, hogy ezek a beszédek homilétikai, ille tőleg retorikai formákba öntött tudományos értekezések, hanem jelenti azt a sokkal nagyobb és nehezebb dolgot, hogy e kiválólag gyakorlati célú és jellegű, kifejezetten lélek-, egyház- és közösségépítő megnyilatkozásoknak tökélete sen szolid világnézeti s általában intellektuális alapvetésük is van ugyanolyan szilárd és mély hitbéli alapjuk mellett. Evvel együtt jár, hogy viszont teljesen hiányzik belőlük az emotio nalis jelleg: meggyőzni és megvilágosítani akar nak, nem az érzelmekre és az indulatokra hatni s bár végső céljuk — mint minden keresztyén beszédnek — a lélek nagy elszánásainak birodalmába vezet, ennek a birodalomnak a kapu jánál öntudatosan megállanak és reábizák a meggyőzött és megvilágosított hallgatót és olvasót a Szent Lélek Isten kezére. Evvel függ össze az is, hogy az előadásuk amilyen kristály tiszta, első látszatra ugyanolyan hideg is: csak amikor már jobban a hatásuk alá kerültünk, akkor vesszük észre, hogy a kristály közép pontjában nem emberkéz gyújtotta nemes és olthatatlan tűz ég. Hasonlat, kép — még egy szerű szókép is — a legnagyobb ritkaság ben nük, de miért is, amikor annyira tiszta és át látszó bennük minden, mint a kristály, bár igaz, hogy annyira mély is, mint a tengerszem kris tályvize. Victor János mellé a legképzettebb és legáldottabb magyar református igehirdetők is leülhetnek — tanulni. Tudásának és „tudomá nyának“ (úgy világi, mint bibliai és hitvallási értelemben) tisztasága és szilárdsága, hitének minden férfias szemérmesség mellett is sugárzó, vonzó radioaktivitása, előadásának vasbeton logikai szerkezete, stílusának pompás fegyel mezettsége s a nagy református templomok fehér oszloppaira és boltíveire emlékeztető puri tán aethetikája példa lehet még az olyanok számára is, akik más tekintetben maguk is meg érdemlik, hogy például állittassanak oda. De ugyanakkor nincs az a művelt református — sőt nem is csak református — magyar ember, aki nek számára ez a könyv nem jelentene kivételes alkalmat a hitben való elmélyedésre és meg tisztulásra, a keresztyén öntudatosságban való erősödésre és annak mindegyre alaposabb meg tanulására, miként kell szemlélni a Jézus Krisz tus arcáról alááramló világosságban az élet és a világ minden dolgait. Teljességgel nem „papi“ könyv, hála Istennek — egy szomjas lelkű, megnyílt szemű technikusnak épp oly nyugod tan oda lehet adni a kezébe, mint pl. a híressé vált Fosdick-könyveket (sőt nyugodtabban, mert határozott és mély református-biblikus megalapozású és teljesen a magyar gondolko zásra szabott!) — de ennek a végképpen nem „papi“ könyvnek a szerzője éppen ezért igazi újtestamentomi értelemben vett „pap“, akár a tanári katedrán pásztorkodik, akár a lelki pásztorin doceál.

Pál apostol viszonya a misztériumvallásokhoz. Újszövetségi vallástörténeti tanulmány. Írta: Dr. Mátyás Ernő. Különlenyomat a sárospataki református főiskola évkönyvéből. Sárospatak, 1931. 8-rét, 43 lap.

A sárospataki főiskola theologiai akadémiájának újszövetség-professzora már eddig is több értékes dolgozatban foglalkozott a misztikával és annak a Pál vallásában való jelentkezésével. Ebben a dolgozatban az Újszövetség tudományos megértésére és gyakorlati használatára egyaránt főfontosságú kérdés egész állagát áttekinti s a vonatkozó irodalom teljes ismeretében taglalja a problémát. Eredmény: a formai átvétel kétségtelen, tartalmilag azonban „Pál apostol kegyessége egészen más természetű, mint a misztériumvallásoké. Amannak lényege az eschatologia, emezeké a misztika. Emennek célja az emberi lét felfokozása, a Pálé az emberi alászállása, az isteni felmagasztalása.” (41. lap). A világosan és szépen megírt dolgozat a kérdés további részletes tanulmányozásába magyar nyelven a legalkalmasabb bevezető.

R. I.

Jaj annak az egyháznak, amely mindig csak kér, de adni nem tud!

KÜLÖNFÉLEK

Lelkészképesítő vizsgák. A tiszántúli református egyházkerület I. és II. lelkészképesítő vizsgálatait február 1—5. napjain tartották meg D. Dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt. Az I. lelkészképesítő vizsgálatra jelentkezett: Benke Tibor, dr. Gál Ferenc, Hubay Kálmán, Juhász Dezső, Lukácskó András, Misley József, farkasfalvi Mauks László, G. Nagy Sándor és egy javító. Sikeres vizsgálatot tett: 6, ezek közül jó 1, elégséges 5, A II. vizsgálatra jelentkezett: Berta Ferenc, Bódis Gyula, Kiss János, Lakatos Géza István, Nagy Lajos, Nagy László, Papp László, Szini Béla, K. Tóth Albert. Sikeres vizsgálatot tett 4. Két javító hasonlóképpen.

Presbiteri gyűlés. A debreceni református egyház presbiteriuma február 7-én délelőtt ünnepélyes gyűlést tartott az egyház tanácstermében. Dr. Baltazár Dezső püspök imádsága után dr. Juhász Nagy Sándor főjegyző a múlt év végén megtartott főgondnok- és presbiterválasztás eredményét olvasta fel. A főgondnokot, dr. Vásáry Istvánt és az új presbitereket a püspök üdvözölte szép beszédben, amire a főgondnok válaszolt, aki a felekezeti béke fenntartásának és a nehéz időkben való áldozatkészségnek szükségességét hangsúlyozta. Ezután a presbiterium tudomásul vette a presbiterek egyházrészek szerinti beosztását. Az ülés a Nagytemplomban folytatódott, ahol Kolozsváry Kiss László lelkész beszéde után az istentisztelet keretében az új liturgia szerint dr. Baltazár Dezső püspök iktatta be az új presbitereket.

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete február 8-án tartotta teaestjét a Kollégium dísztermében, amikor a Kálvinház javára értékes tárgyakat sorsoltak ki.

A péterfiauceai egyházrész február 9-i hitmélyítő előadásán dr. szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár tartott előadást.

Nagy szeretettel ünnepelte a fehérgyarmati református egyházközség hú és fáradságot nem ismerő lelképásztornak: *Kézy Ignác* református lelkésznek húszéves jubileumát. Az ünnepi alkalmal az ígét Sipos József szatmári esperes hirdette lélekemelően szólva a szeretet esodaforrásáról. A templomot zsúfolásig megtöltötte a hitbuzgó gyülekezet, melynek gondnoka: Szabó Károly a gyülekezet nevében megemlékezésül és szeretetüknek jeléül selyem-palástot nyújtott át a lelképásztornak. Az esperes a gyülekezet meghatódottsága között lélekemelő szavakkal áldotta meg a palástot mondván: „Szolgálja e palást örökre Isten dicsőségét és legyen megáldva az, akinek adatott.”

Pierre Maury francia lelkész, a Keresztyén Diákok Világszövetségének genfi titkára magyarországi körútja alkalmával meglátogatta az egyetemi és főiskolai városainkat. Debrecenbe február 8-án érkezett s délután 5 órakor a Dérimúzeum előadótermében „A háború utáni diákság forrongó évei” címen hatalmas előadást tartott, amelyet dr. Révész Imre egyetemi tanár tolmácsolt. Az előadó ismertette a különböző országok ifjúságában kifejlődő szellemi mozgalmakat, végül a keresztyén ifjúsági mozgalom erőforrásait és küzdelmeinek sikjét mutatta meg.

A kisvárdai református egyházközség Sebestyén Jenő kisvárdai hitoktató lelkészt hívta meg egyhangúlag lelképásztorává.

Csökmön lakó özv. Patai Jánosné szép nagy házat egy holdas beltelekkel a református egyházra hagyta.

Félévnyitó szeretetvendégség. A pápai theologiai akadémia tanári kara és ifjúsága február 4-én tartotta a szokásos félévnyitó szeretetvendégségét. Dr. Pongrácz József theologiai igazgató meleg szavakkal üdvözölte dr. Antal Géza püspököt, továbbá Pierre Maury genfi diákszövetségi titkárt, aki ismertette a világszövetség legújabb konferenciáit. A családi összejövetelt bibliaolvasás, imádság és éneklés fejezte be.

A szatmári református leánygimnázium nemrég kapta meg azt a miniszteri rendeletet, amely ennek az iskolának a nyilvánossági jogot megadja.

TARTALOM: R. I.: Gandhi és a misszió. — Közélet: Jámbor Jeremiás: Egyszerű ember levele. — Megbeszélés: Dr. Hajdú Gyula: Még egy hozzászólás a 7—18 évesek vallásváltóztatása kérdéséhez. — Híradás: Hódmezővásárhelyi református napok. — Irodalom. — Külföldiek.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

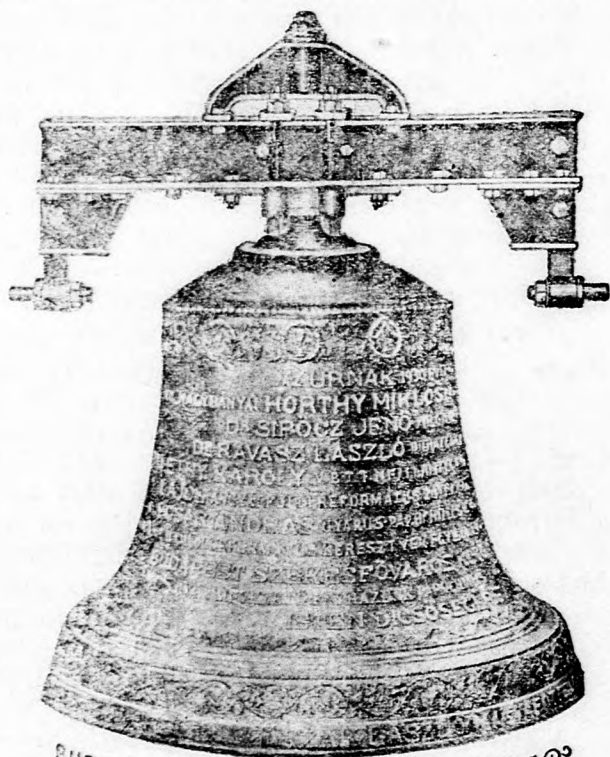
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. PAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúзва, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdny: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdny: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . 10.—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, a 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.